

Moniali, postquam ipsum universo Monialium cœtui jam concesserat; numque sibi jus aliquod possit vindicare in designandis Confessariis extraordinariis Monialium Regularibus subiectarum, ut aliquandò, vertente anno, Confessarium extraordinarium habeant Regularem alterius Ordinis, vel Secularem Sacerdotem.

XVIII. Longè difficilior est quæstio de vita communi suis in monasteriis à Monialibus servanda. Sanè Regesta Congregationum tam Concilii, quam Episcoporum, ac Regularium, plena sunt variis hac de re postulationibus. Ut vitæ communis prærogativæ innotescant, satis est perpendere, quod emissio cœlitus Spiritu Sancto solemnè Pentecostes die, ipsam illicò primò Christifideles Hierosolymis amplexi fuerunt; quemadmodum nosse licet ex Actibus Apostolorum c. 2. *Omnes, qui credebant, erant pariter, & habebant omnia communia; possessiones, & substantias vendebant, & dividebant illa omnibus, prout unicuique opus erat; & c. 4. Neque quisquam egens erat inter illos; quotquot enim possessores agrorum, aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum, quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum; dividebatur autem singulis, prout cuique opus erat.* Huic veteri disciplinæ Regularium Ordinum Institutores suum veluti ædificium superextructum voluerunt, communis vitæ usum suis selectoribus præscribentes, eidemque fundamento Religiosæ vitæ institutum iniixum voluit Ecclesia, dum, proscripta à virorum, mulierumque monasteriis proprietate, communia omnia inter eos esse voluit. A Tridentino Concilio sess. 25. *de Regularibus, & Monialibus c. 1.* id enixè urgetur, ut vota obedientiæ, paupertatis, castitatis, necnon communis vitæ, serventur: *Atque in primis,*

quæ ad suæ Professionis perfectionem, ut obedientiæ, paupertatis, & castitatis, ac si quæ alia sunt alicujus Regulæ, & Ordinis peculiaria vota, & præcepta, ad eorum respectivè essentiam, necnon ad communem vitam, victum, & vestitum conservanda pertinentia, fideliter observent. Sequenti autem capite prohibentur Religiosi, atque Religiosæ, bona quæcumque sive mobilia, sive immobilia, uti propria habere; ediciturque, ut si quæ ipsis res immobiles, aut mobiles assignentur *statim Superiori tradantur, conventuique incorporentur.* Consonant Clementis VIII. & Innocentii XII. Romanorum Pontificum Constitutiones; haud enim difficile captu est, quod si in una eademque Religiosa domo aliqua Monialium à suis consanguineis certam annuam præstationem, quam *libellum* dicunt, recipiant, cæteræ non item, dum hæc in angustiis vivant, illæ autem lautius se gerent, ibi facile regnabit superbia, & concitabuntur invidia, atque æmulationes; quæ vitia Religiosam humilitatem pessundant, mutæque charitatis vinculum dirumpunt. Insuper non omnes Moniales, quæ hujusmodi annuas præstationes recipiunt, illas semper erogant in suas indigentias; sed eas quandoquæ improvido consilio projiciunt, ut amicos extra monasterium degentes muneribus cumulent, quod extremum infert claustrali, ac Religiosæ vitæ exitium.

XIX. Neminem reperire est, qui veritatem hanc, meridiana luce clariorem, ultrò non fateatur. Difficultas versatur in maximis removendis obstaculis, quæ passim occurrunt, cum agitur de restituenda in Monialium monasteriis communi vita; quæ quamvis in earum Regulis indicta sit, obsoleverat tamen jam tum, cum illæ, quæ actu in monasterio degunt, illud ingressæ sunt, & Professionem nuncu-

pa-

parunt: neque enim facilè in usum revocari potest, ubi non omnes Moniales in illius acceptionem conveniunt, sed his assentientibus, abnuunt illæ; & ubi ex neglecta rerum cura, ac improvida administratione, vel ex adversis casibus, annui redditus monasterii impares deprehenduntur congruæ Monialium sustentationi, ac perferendis munerum claustralium expensis, quamvis eadem intra summæ moderationis limites cohibeantur, nisi inter Moniales adsint nonnullæ, quæ peculiare annuas præstationes, & perenne charitativum subsidium à suis consanguineis exigant. Celebres planè sunt Monialium Constitutiones, quæ ab eximio Præsule Joanne Matthæo Giberto, Episcopo Veronensi, fuerunt conscriptæ anno 1531. editæ verò sub anno 1539. atque iterum anno 1563. à Bernardo Cardinali Navagerio evulgatæ, quasque insuper secutus est S. Carolus Borromeus, teste Carolo à Basilica Petri, Novariensi Episcopo. De vita communi hæc loquitur Gibertus c. 5. *Volumus etiam, quemadmodum præcipiunt earum Regulæ, quas voto solemnè observare promisserunt, & secundum vitam Apostolicam, quæ vitæ Religiosæ, & Monachalis substantia est, ut vivatur in communi de omnibus tam vestimentis, & calceamentis, quam cibo, & potu, omnique alia re; & ut Abbatissa, juxta monasterii facultates diligenter commensuratas, consulat necessitatibus Sororum discretè & benignè quoad victum & vestitum, aliaque pro cellis necessaria, gerens se veluti provida materfamilias in domo rectè moderata, cui non nisi unum est marsupium; prævidendo scilicet, initio anni, occurrentes suarum filiarum necessitates, simulque redditus, & solitas eleemosynas, ut omnibus providere queat.*

Tom. II.

XX. Communi vitæ repugnant subsidia, quæ Monialibus exhibentur à consanguineis. Fortassè enim adversum fuit, non posse plerumquæ fieri, ut ex certis solummodò monasterii proventibus opportunus victus cultusque suppeteret Monialibus, & reliquæ nec exiguæ perferrentur expensæ, sine quibus diu esse monasteria non possunt. Verùm id communis vitæ ratio exposcit, ut omnia in manus coalescant Præpositæ, quæ prius consulere debet indigentis illius Monialis, cui annua præstatio à consanguineis penditur, & quidquid reliquum fuerit, in cæterarum inopiæ levamen erogare. Ita definivit Congregatio Concilii anno 1586. respondens præbens postulatibus ejusdem in Indiis Episcopi; uti videre est *lib. 4. decretor. pag. 114. à terg. An Moniales privatim possint habere aliquos redditus pecuniarium, sive aliquos census relictos, & legatos ab aliquibus consanguineis, vel aliis personis, pro earum subventionem? Sacra, &c. respondit, non possit; sed omnia ad manus Abatissæ deferri oportere, quæ in primis illius Monialis necessitatibus debeat providere: quod etiam ratum habuit anno 1601. in causa Vallisoletana; quemadmodum constat ex *lib. 10. decretor. pag. 11. à terg. Sacra, &c. respondit, Regularibus sive viris, sive mulieribus, non licere quidpiam proprium possidere; sed quidquid acquisiverint, & ex donatione, eleemosyna, à parentibus, vel aliunde obtinuerint, recta ad manus Superioris esse deferendum, qui prius prospicere debebit necessitatibus illius, cujus opera, vel contemplatione partum fuerit, & reliquum in totius monasterii usum convertere.* Æquitate ac prudentia refertæ sunt hujusmodi resolutiones, quamvis haud videantur adamussim congruere severiori vitæ*

R 3

com-

communis instituto, quod exposcere videtur perfectam æqualitatem, & quamcumque prædilectionem excludere, nec aliam in expensis regulam agnoscere, quam singulorum indigentiam, nulla penitus habita ratione huius, illiusve Religiosi, aut Monialis, quorum gratia munera seu præstationes in communes loculos pervenerunt. Et tamen nec ipsa quidem adeo commendata temperatio satis esse videtur ad præcavendas, aut compescendas monasteriorum perturbationes, ubi de invehenda, aut restituenda in ipsis vitæ communis observantia ageretur; cum difficillimum actu sit, ut Moniales, quæ anteacto tempore elemosynas à suis consanguineis acceptas in proprios usus, vel in alterius Monialis sibi benè visæ indigentias sublevandas impenderunt, novam indicatam methodum, nullis excitatis turbis, amplectantur. Si autem peculii usus ad supra indicatam normam redigi velit quoad futura tempora, nimirum quoad illas tantummodo Moniales, quæ post novam editam legem monasterium ingrediuntur, ibique Professionem emittent, illud insuper subest periculi, ne consanguinei renuant annua ipsis constituere subsidia (quibus subtractis, Religiosæ communitatis redditus ut plurimum illius subsistentiæ impares dignoscuntur) ex quo scilicet, si ea constituere, & pensitare debeant, velint tantummodo in sibi conjunctæ Religiosæ, non autem in cæterarum, commoda expendi. Et quamvis non nemo proposuerit, huiusmodi incommodo satis consuli posse, si vitalitatis præstationibus sublatis, augetur summa dotis cuilibet Moniali, cum profitetur, constituendæ; alii tamen exinde futurum monuerunt, ut dissensionis, & jurgia non solum non compescantur, sed augeantur potius; quin etiam contentiones atque dissidia inter monasteria, & puellarum con-

sanguineos, indeque inter geminas potestates, Ecclesiasticam, & Secularem, effervescent.

XXI. Hæc omnia non eo consilio afferuntur, ut improbetur studium eorum Episcoporum, qui in Monialium coenobia perfectam vitam communem invehere pro viribus conantur; superius enim affirmatum fuit, commendabilem eam esse, Constitutionibus præterea nonnullorum monasteriorum fuisse præscriptam, plurimumque conducere ad paupertatis votum religiosius custodiendum, & sartam tectamque servandam monasticam disciplinam; quibus insuper addemus, à sacris Congregationibus pluries insinuatum fuisse Episcopis, ut non alias sinerent monasteria ingredi, & in iis Religiosam Professionem emittere, præter illas, quæ se communis vitæ instituto religiosè custodiendo, promptas paratasque se exhibeant, uti videre est apud Fagnan. *inc. Monachi, n. 69. de statu Monachorum*. Sed quæ supra diximus, ad hoc exposita fuerunt, ut priusquam manus operi admoveatur, res diligentes pertentetur; in primis annuus monasterii census supputetur, ut compertum fiat, an necessariis omnibus ejusdem expensis sufficiat; deinde ne minis atque terroribus, sed hortationibus & spiritualibus exercitiis revocentur Moniales ad exoptatam collapsæ disciplinæ instaurationem; audiantur prius omnes & singulæ, non quasi ipsarum in id colligantur suffragia, vel consensus exquiratur, sed ut earumdem exploretur animus, & deprehendatur, an, & quæ huiusmodi reformationi libenter acquiescant, aut contra oblucentur, & quo in numero recensentur illæ, quæ ætate, aut auctoritate graviores habentur. Id omne colligitur ex pluribus responsis à duabus Congregationibus, nimirum Episcoporum, & Regularium, atque Con-

cilii, datis ad postulata Episcoporum, qui ab ipsis consilium, opemque implorarunt, ut propositum, quod meditati fuerant, invehenda in monasteria suarum diocesium vitæ communis, ad optatos exitus possent perducere. Servetur itaque rerum omnium perfecta communio, ubi illa viget. Detur etiam opera, ut ubi non obtinet, introducat; sed semper præ oculis habeantur quæ plurimè se se obijciunt difficultates. Cumque de opportunis adhibendis remediis cogitatum fuerit, si haud temerè conjiciatur, fore, ut tentatum opus in irritum cedat, vel eo suscepto, plus incommodi sit inde pertimescendum, quam sperandum utilitatis, res in aliud tempus protrahatur; interea verò in id studium omne, atque industria conferatur, ut Monialium singulæ in communem arcam monasterii pecuniam inferant, quam ex annuis præstationibus sibi, postquam Professionem emisserunt, constitutis recipiunt, seu quam suarum manuum laboribus lucrata sunt, atque lucentur; utque de universa peculii summa Superiorissam certorem faciant, nec sine præobtentio illius consensu pecuniis utantur, & tunc quidem in causas tantummodo honestas & necessarias, ab eadem Præposita approbandas; eisque demùm efficaciter suadeatur, & apertè denuntietur, nullum iis esse huiusmodi peculii dominium, sed merum usum, huncque, ut superius diximus, omnino subjectum Præpositæ arbitrio, ac voluntati; ideoque eas semper paratas esse oportere nullis objectis impedimentis, sed æquo potius libentique animo assentiri, ut eadem Præposita, sic exposcentibus monasterii rationibus, in illius sublevandis indigentis pecunia ab ipsis deposita utatur. Hæc omnes conditiones recensentur ab Auctoribus, qui

hac de re tractarunt; eorumque dicta colecta leguntur in Tractatu *de vita communi*, Romæ impresso anno 1695. De illis, & Nos verba fecimus in nostro Opere *de Canoniz. Sanctorum lib. 3. c. 41. n. 12*. Cumque deinde aliquis nimia severitate eas in suis Operibus oppugnaverit, quædam typis traditæ fuerunt responsiones, anonima altera, Veronæ cussa, altera Patres Milante ex Dominicana Familia, in quibus promissorum omnium æquitas validis rationibus asseritur & propugnatur.

XXII. Exploratum est omnibus in Historia Ecclesiastica parumper versatis, Canonicos olim Ecclesiarum Cathedralium, vel insignium Collegiarum servitio adscriptos, certo cuidam communis vitæ instituto fuisse obstrictos. Perspicui sunt hac de re canones Conciliorum Aquisgranensium, alterius nimirum habiti anno 789. alterius verò anno 816. item Concilii Moguntini, necnon Turonensis anno 813. coacti. Nec opus est, ut hic de huius disciplinæ relaxatione disseramus; cum sibi quisque possit, quæ nosse cupiat, comparare ex libro composito à piissimo Gerhoho, Præposito Reicherspergensis, *de corrupto Ecclesiæ statu*, & ad Pontificem Eugenium III. directo, aliisque ejusdem Auctoris Operibus, quæ habentur in *Thesaurio Anecdotorum P. Pezii tom. 2. part. 2.* Animadvertimus quidem, cum vetus hæc, strictiorque disciplina vigeret, Canonicos unam eandemque domum incoluisse, pari quoque habitu, communique mensa usos, nihil habuisse peculiari, quod in proprias singuli indigentias expendere, sed omnia omnibus ex Ecclesiæ redditibus supetiisse. At cum latente tempore, communis vitæ institutum ad id redactum fuerit, ut una esset omnibus domus, idemque refectorium, simulque omnes Ecclesiasticis

functionibus interessent; ad hoc, ut Canonici frequentes in Chorum convenirent, invaluit usus segregandi certa quædam emolumenta, distribuenda iis, qui Horis Canonicis præsentibus intererant, quorumque absentes participes esse non poterant. Jam denique, si una, vel altera Cathedralis Ecclesia excipiat, perpauca nunc temporis reperire est Capitula Canonicorum secularium, qui sub eodem tecto communi vescantur refectorio; proprias enim ædes quisque habet, fruiturque præbendæ suæ fructibus, suisque distributionibus. Eruditam perlegimus dissertationem, quæ erit numero nona in *vitam Beatæ Claræ Ariminensis*, opus Canonici Josephi Garampi, quod in publicam lucem quamprimum prodibit. In qua quidem dissertatione collectum invenitur quiddam ad exordium, progressum, lapsumque pertinet communis vitæ inter Canonicos; & ex insertis in ea monumentis perspicuè inferitur, quod postquam Choro interessentibus certa emolumenta constitui cœperunt, qui illa lucrabatur, eadem, & sua faciebat, expendebatque liberè in proprios usus; cum illorum dominus esset pleno jure, quemadmodum, & hodie sunt Canonici quoad chorales distributiones. Sanè quæ à Monialibus servanda est vita communis, nequaquam talis debet, ac illa, quæ intermediis temporibus inter Canonicos vigeat. Nec enim satis est, ut intra eadem claustra vivant, ut sumant in uno refectorio cibum, utque communitalis obeant onera. Sed si proventus habeant, vel annuas præstationes sibi à consanguineis constitutas, hoc insuper scire debent, non penes se esse illarum dominium, sed usum tantummodo, atque hunc Superiorissæ arbitrio & voluntati omninò subjectum; ac reminisci, obstringi se paupertatis voto, indeque fieri, ut ipsarum con-

ditio, quoad libellorum, cœterorumque subsidiariorum usum, valde differat à conditione Canonicorum quoad chorales distributiones, etiam eorum, inter quos medio illo tempore vita communis obtinebat.

XXIII. Ab instituto de Monialibus sermone non recedentes, addemus, novisse Nos ex relationibus status Ecclesiarum, quandoquæ excitatam fuisse quæstionem, utrum Episcoporum jus esset, an potius ad Superiores Regulares pertineret, opportunitam facultatem largiri cupientibus alloqui Moniales, vel iis, qui monasteriis claustra ingredi debent ex legitima ac necessaria causa, quoties res est de Monialium monasterio Regularibus subjecto. In Concilio Tridentino *sess. 25. cap. 5. de Regularibus*, ita cautum legitur: *Ingredi intra septa monasterii nemini liceat, cujuscumque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerit, sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda. Dare autem tantum Episcopus, vel Superior licentiam debet in casibus necessariis, neque alius ullo modo possit, etiam vigore cujuscumque facultatis, vel indulti hactenus concessi, vel in posterum concedendi.* Disjunctiva particula est in verbis Concilii, ubi de Episcopo, vel Superiore agitur. Quare Congregatio ejusdem Concilii Interpretæ aliàs respondit, hujusmodi facultatis impertiendæ jus esse penes Superiores Regulares quoad Monialium monasteria eisdem subjecta; nisi tamen consuetudo obtinisset, ut ab Episcopo solo, vel ab Episcopo simul, & Regulari Superiore, licentia concederetur, cum sit servanda consuetudo; uti constat ex resolutione edita in quadam causa *Nullius* 17. Julii 1597. *lib. 9. decretor. pag. 24.* En verba: *Sacra,*

era, &c. censuit, facultatem concedendi licentiam accedendi ad colloquium cum Monialibus Regularibus subjectis, spectare ad ipsos Superiores Regulares, nisi in loco esset consuetudo legitime præscripta, ut hujusmodi licentia etiam quoad monasteria, quæ Regularibus subsunt, ab Episcopo tantum, vel ab Episcopo, & Superiore Regulari conjunctim, obtineretur; tunc enim consuetudinem esse observandam. Verum, cum de mandato Pontificis res hæc ad iteratum examen fuisset adducta, definitum fuit, quoad ipsa quoque monasteria Regularibus subjecta, minime satis esse, ad hoc ut monasterii septa, quocumque etiam urgente casu, ingredi liceat, in id veniam obtinuisse à Superiore Regulari; sed opus omninò esse, ut & Episcopi licentia accedat; nihil obstante contraria etiam immemorabili consuetudine. Reque ad Summum Pontificem Urbanum VIII. delata; non solum is ratum habuit quiddam definitum fuerat, sed addidit, ubicumque in more positum fuisset, ut hujusmodi facultates ab Episcopo solo concederentur, eundem unum, non autem Regularem Superiorem, eadem impertiri debere. Colliguntur hæc omnia ex rescripto ad Episcopum Belunensem dato sub die 17. Junii 1630. *lib. 14. decretor. pag. 300.* Tametsi aliàs sacra Congregatio Concilii declaraverit, litteras ingrediendi septa monasteriorum monialium exemptarum, & Regularibus subjectarum, ex vera tantum necessitate, quæ Moniales respiciat; concedendas, seu accedendi ad loquendum cum Monialibus, pertinere ad ipsos tantum Superiores Regulares, nihilominus sub die 13. Novembris 1620. quo magis clausuræ observationi consuleretur, facultate sibi à Sanctissimo Domino nostro tributa sta-

ntuit & decrevit, ut deinceps intra hujusmodi septa nemini ingredi liceat, nisi licentiæ in casibus necessariis concedendæ, nedum à Superioribus Regularibus dictorum monasteriorum, sed etiam à locorum Ordinariis obtentæ fuerint, non obstantibus contrariis quibuscumque legibus, statutis, consuetudinibus etiam immemorabilibus. Postremò autem, ad revocandam omnem dubietatem, quæ ex hujusmodi decreto forsàn oriri posset, negotio iterum in sacra Congregatione proposito, atque Sanctissimo Domino nostro relato, die 21. Martii 1630. Sua Sanctitas declaravit, hujusmodi licentias à Superioribus Regularibus non esse petendas in illis locis, in quibus adesset consuetudo, ut istæ ab Episcopis tantum concedantur; hoc enim casu statuit, & decrevit talem consuetudinem esse observandam, & ipsorum Episcoporum tantummodo licentias sufficere, etiam privativè quoad ipsos Regulares. Idem planè rescriptum fuit tum Episcopo Camerinensi die 10. Decembris 1633. uti videre est *lib. 15. decretor. pag. 14.* tum Episcopo Perusino, qui hanc quæstionem proposuerat in relatione status suæ Ecclesiæ, quemadmodum deprehenditur ex rescripto edito die 10. Januarii 1637. *lib. 15. decretor. pag. 465.* Idem Archiepiscopo Montis Regalis, qui eandem quæstionem attigit in relatione itidem status Ecclesiæ suæ, uti cernere est in responsione data 7. Augusti 1638. *lib. 16. decretor. pag. 86. & seq.* Idem denique Archiepiscopo Neapolitano, uti constat ex rescripto die 18. Novembris 1645. *lib. 17. decretor. pag. 520. & seq.* Ex iteratis hisce rescriptis, Pontificia quoque auctoritate, ut suprâ monuimus, ioboratis,

omnis planè aditus præclusus esse deberet disputationibus ac controversiis hac de re antiquitus excitatis; ideoque nil aliud est reliquum, quam ut Episcopi prædictorum decretorum executioni advigilent.

XXIV. Lex clausuræ, Monialium claustris indicta, non solum ab ingressu monasteriorum repellit tam viros, quam mulieres, nisi & necessitas urgeat, & opportuna facultates præobtentæ fuerint, uti jam dictum est; sed etiam districtè prohibet, Moniales è claustris egredi. Hujusce disciplinæ constitutio ac firmitas jure optimo asseritur Bonifacio VIII. Pontifici, quem admodum deprehenditur ex ejus Decretali, cui initium *Periculoso, de statu Regularium, lib. 6. Præsenti Constitutione, perpetuè irrefragabiliter valitura, sancimus, universas & singulas Moniales præsentis, atque futuras &c. in quibuslibet mundi partibus existentes, sub perpetua in suis monasteriis debere de cæterò permanere clausura.* Quam Bonifacii Decretalem amplexæ sunt successivæ particulares Synodi, ejusque executionem, & observantiam plurimum commendarunt; uti videre est in Synodo Coloniensi habita ann. 1310. ubi hæc leguntur c. 28. *Nulla mulier solemne votum continentie emittat, quæ non elegerit sub clausura certa, vel approbata alicujus Ordinis remanere, &c. Moniales sub perpetua in suis monasteriis clausura maneat, ac nulli, nisi de illius, ad quem pertinet, speciali licentia, ingressus, vel accessus pateat ad easdem, &c. juxta Constitutionem Domini Bonifacii.* Similia statuta leguntur in Provinciali Synodo Ravennatensi 1314. & in altera itidem Ravennatensi 1317. in Benaventana anni 1331. in Bituricensi anni 1336. & in alia Benaventana Synodo coacta anno 1378. Nec ullum

quem noverimus, offendit obicem Bonifacii Constitutio, præter paupertatem monasteriorum, in quibus Moniales fame periissent, nisi è claustris prodeuntes, victum sibi ex hominum liberalitate circumeundo quærissent; uti testatur Guillelmus Durandus *de modo celebrandi Concilium Generale part. 2. tit. 25.* ubi notat, nulla alia ratione fieri posse, ut exactæ clausuræ lex recipiatur & observetur, nisi simul districtè statutum fuerit, ne plures in singula monasteria admittantur Moniales, quam annuis cujusque monasterii redditibus ali possint: *Provisio Domini Bonifacii de includendis Monialibus non servatur; non scilicet æquè in singulis monasteriis, ex ea nimium ratione, quam statim subjicit. Quod multæ sunt, quæ si includerentur, non haberent unde viverent; ideoque opportunum proponit remedium, videlicet: Quod non recipiantur plures, quam possint de earum redditibus sustentari.*

XXV. Probavit sancta Tridentina Synodus prudens Durandi consilium: etenim *cap. 3. sess. 25. de Regularibus* sanxit, *ut monasteriis, & domibus tam virorum, quam mulierum, bona immobilia possidentibus, vel non possidentibus, is tantum numerus constituatur, ac in posterum conservetur, qui vel ex redditibus propriis monasteriorum, vel ex consuetis elemosinis commode possit sustentari; &c. 5. ejusdem sess.* Constitutionem instauravit Bonifacii VIII. eamque religiosè servari jussit, facultate insuper facta Episcopis implorandi brachium seculare ad hujusmodi legis executionem urgendam & asserendam.

XXVI. Ipse tamen Pontifex Bonifacius VIII. cui uti dictum est, acceptam ferimus clausuræ firmitatem, rectè prospexit, ejusmodi casum dari posse, quo Monialis aliquo laboraret

mor-

morbo, cujus contagio reliquas Moniales posset inficere; & quidem in hac facti specie ægrotandi Moniali egressum è claustris indulsit: *Nisi fortè tanto, & tali morbo evidenter earum aliquam laborare constaret, quod non posset cum aliis absque gravi periculo, seu scandalo commorari.* Postea verò S. Pius V. in sua Constitutione incipiente *Decori, & honestati*, quæ est n. 8. tom. 2. *Bullarii veteris*, in recentiori autem impressione tom. 4. part. 2. n. 13. facultatem egrediendi, è monasterio tribus hisce casibus, magni nimirum incendii, lepræ, & epidemiæ, seu pestis, circumscripsit. Hoc tamen satis non fuit ad compescendam Scriptorum licentiam, quin statim inter se disceptare cœperint, an scilicet verbis, & litteræ Pianæ Constitutionis sine exceptione sit adhærendum, vel potius relinquatur locus benigniori interpretationi, juxta quam liceat Monialibus è claustris egredi, si casus evenerit, non quidem in Pianæ Constitutione disertè expressus, sed expresso similimus, & in quo par ratio, vel etiam fortior subesse possit.

XXVII. De hac quæstione jam disseruimus *superiore lib. 9. cap. 15. num. 8.* ubi etiam aliqua attigimus de Episcopi auctoritate necessariò imploranda quotiescumque Monialis egredi debeat à monasterio, quamvis Regularium regimini subjecto. Quod tamen Episcopis maximam sollicitudinem ingerere animadvertimus, illud est, quod sæpè nimium evenire dignoscitur, ut aliqua Monialis, affectæ valetudinis causa, cœli mutatione indigeat, aut necesse habeat salubres aquas potare, earumve balneis mergi, & quidem in locis, in quibus ex ipso naturali fonte erumpunt; vel quod deplorabilius, infamia, & furore correpta, aut phthisi, vel scorbuto, in-

fecta, ad eum profligatæ valetudinis statum redacta dignoscatur, ut si in monasterio maneat, verendum sit, cæteras Moniales inficiat. Magnum hæc negotium facessunt Episcopis, non sanè quia ad eos spectat facultatem impertiri hujusmodi Monialibus egrediendi è monasterio, aliòve commigrandi; id enim Apostolicæ Sedi privatè reservatum est; sed quia ab hac ipsa Apostolica Sede nihil de his rebus statuitur, nisi ipsorum Episcoporum præhabita informatione, explorataque sententia; vel etiam, ubi maxima locorum distantia non patiat, ut Episcoporum relationes expectentur, expeditior initur via, qua res *in forma*, ut inquirunt, *commissaria*, ipsorum judicio terminanda committitur, tuncque, id oneris imponitur Præsuli, ut disquirat, serioque investiget, an vera sint exposita, & an omnes concurrant circumstantiæ, quibus egressus è claustris permitti debeat; quod quidem onus, & alia subsequitur cura, efficiendi nimirum, ut, quo tutiori & honestiori fieri potest, loco, Monialis excipiat & collocetur. Sub ipsa Pontificatus nostri primordia delatum ad Nos fuit, in quibusdam regnis complures Moniales commorari extra claustra, è quibus, curandarum infirmitatum, aliisve de causis, exierant; & quidem magnum exactum esse temporis spatium, ex quo plures earum recesserant, nec adhuc de reditu cogitari, denique easdem, è monasterio prodisse vigore facultatis obtentæ, à quibusdam, qui sibi ejusdem impertientiæ jus auctoritatemque asserebat. Nos autem ex Apostolici muneris nostri debito non negleximus invecto abusu opportunè consulere, jubentes, Moniales regredi ad sua monasteria, penitusque abrogantes assertam sibi, à quibuslibet auctoritatem indulgendi Monialibus exeundi licentiam. Videatur

ur

tur nostra Constitutio, cui initium *Cum sacrarum*, quæ est, num. 21. tom. 1. nostri Bullarii. Inspiciatur, & altera, quæ incipit *Salutare*, n. 40. eodem tom. 1. nostri Bullarii, qua quidem, exceptis locorum Ordinariis, qui servata superius indicata methodo, justisque urgentibus causis, facultatem ingrediendi Monialium septa viris mulieribusque elargiuntur, admittitur cæteris omnibus auctoritas, quam in id sibi sumebant, ita ut nec ipsæ Cardinalium Congregationes, ad quas fortè recursus fiat, Decretum ullum in hoc rerum genere edere possint, nisi re ad Pontificem delata, ipse supremum assensum suum interponat.

XXVIII. Joseph Gibalinus, Societatis Jesu Sacerdos, plura conscripsit Opera; inter quæ illud est sanè peraccuratum, quod edidit *de Clausura Regulari Monialium* Hoc autem in Opere *disquis. 1. cap. 6.* plurimum disserit de duabus Bonifacii VIII. & S. Pii V. Constitutionibus; inquirens nimirum, an posterior hæc sit antiquior illius Constitutionis amplificatio; & qui fiat, ut in Piana Constitutione lepra recensatur inter causas legitimas, quibus liceat Moniali monasterio exire; cum cæteroquin Alexander III. in sua Decretali *Pervenit, de conjugio leprosum*, vetet, ne à viro uxor, neve vicissim ab uxore vir, ob lepram, se jungatur. Et ipse quidem, statuto inter lepram, & lepram discrimine, ut altera nimirum contactu, & consuetudine propagetur, aliosque inficiat; altera verò ægrotanti tantum adhæreat, ipsumque solum afflicter, propositam quæstionem perfacile absolvit. Disserit inde de contagiosis morbis, deque urgenti, qua interdum Moniales tenentur, necessitate ebibendi aquas calidas in ipsis locis, ubi, è

terra erumpunt; & quædam attingit de balneis, quibus uti jubentur Moniales ad invalescentem morbum expellendum. Ad Nos hîc tantummodo, quod praxim respicit, persequemur, ut notum sit Episcopis, quoniam modo se gerere debeant, cum eorum relatio, & sententia exquiritur super precibus alicujus Monialis, è claustris egredi cupientis, vel cum ad ipsos causa egressus, totumque negotium in forma, ut inquirunt, commissaria remittitur, quod quandoquæ fieri supra dictum est.

XXIX. Quoties igitur contingat, quod non admodum rarò evenire solet, ut ex medicorum sententia Monialis ægrotans aëris cœli mutatione indigere dicatur, illud primum sedulo investigandum est, an exposita veritate nitantur; an medicus, qui de iis testatur, talis sit, ut ei meritò fides adhiberi possit, vel potius expediat alterius quoque medici explorare sententiam. Tum, comprobata facti veritate, facile Moniali indulgetur facultas ad certum tempus transeundi ad alium salubrioris aëris locum, dummodo in alio Monialium monasterio ejusdem, vel alterius Instituti collocetur, ac retento semper onere redeundi ad monasterium, unde discesserat, cum exactum fuerit præfinitum tempus ad experiendum salubrioris aëris beneficium. Hujusmodi licentiæ à Congregatione Episcoporum, & Regularium, ex sibi tributis facultatibus, expediuntur, præhabita semper informatione Episcopis; vel saltem ab ipsa ejusmodi transitus ad eundem Episcopum, seu Ordinarium, in forma commissaria delegatur. In diruta Aquilejensi civitate insigne extat Monialium monasterium Sanctæ Sedi immediatè subjectum; cumque aëris temperies in ea urbe quibusdam anni mensibus insalubris admodum sit & gravis, ea tempestate in-

eun-

eunte, Moniales ex antiqua consuetudine Aquilejense monasterium deserentes, in aliud se conferunt melioris cœli, & mox Aquilejam repetunt, cum per anni tempus licet. Aliud est, si monialis, quæ noxium sibi experta est situm, & cœlum illius monasterii, in quo professa fuit, cupiat in aliud transferri salubrioris aëris, in quo reliquum vitæ spatium exigat, exinde numquam ad primum monasterium reversura. Tunc enim vel ad Apostolicæ Pœnitentiariæ Officium, vel ad Congregationem Episcoporum, & Regularium instantia defertur; siquidem utrumque tribunal hoc jure fruitur, & auctoritate, ut præfatum transitum concedat; non tamen sine debitæ injunctis conditionibus, pro eo quod spectat ad dotem secundo monasterio pensitandam; nec sine opportunis cautelis quoad legem clausuræ, ut minimum fieri poterit, lædendam; incongruum quippè esset, ut ex monasterio legi clausuræ subjecto, fruendi etiam salubrioris aëris causa, transitus indulgeretur ad aliud monasterium, vel religiosam domum Oblatarum, quæ clausuræ lege non obstringuntur; neque enim sine exemplo est, quod Monialis aliqua, è monasterio, in quo vigeat clausuræ lex, in aliud traducta monasterium, vel religiosam domum hujusmodi legi minime obnoxiam, contenderit, se propterea clausuræ vinculo solutam esse, ea ratione allata, quod clausuræ lex, non personæ, sed loco fuerit adnexa.

XXX. Ad mineralium aquarum haustus & balnea progrediendi facultas à solo Pontifice, ut dictum est, indulgetur. At neque Pontifex, neque Congregationes, quarum is consilio in hujusmodi concedendis licentiis utitur, satis dignoscere poterunt, quid in peculiari cujusque facti specie tutò defi-

nire valeant, nisi Episcopi se eisdem exhibeant adjuutores, studiumque suum in id conferant, opportunas à medicis exquirendo notitias, ut certò deprehendant, an remedium, quod iidem medici ex aquis repetendum suadent, sit reapse Moniali ægrotanti necessarium; si enim illo Monialem omninò indigere affirmetur, durum nimis esset, ægrotantem ab eo prohibere, si verò non usquequaque eo opus sit, licentia, quæ indulgeretur, providis clausuræ legibus nimis adversa, & perniciosa censi deberet. Neque verò hîc finem habeat sollicitudo, & diligentia ab Episcopis adhibenda; posita quippè præfati remedii, ac proinde etiam, monasterio exeundi necessitate, sedulo advertendum est, cuinam concedantur Moniales, è clausura egressæ. Nec enim indiscriminatim cuique tradendæ, sed commendandæ sunt vel fidei patris, si superstes vivat, vel patruorum, vel fratrum, siquidem maturæ ætatis sint, integrique nominis, vel denique matris custodiæ; hisque omnibus deficientibus, advocandæ sunt honestæ mulieres arcto consanguinitatis vinculo Moniali conjunctæ, & si nec istarum copia suppetat, confugiendum est ad matronas omni exceptione majores. Insuper indicendæ leges, atque cautiones, quæ in itinere, & in statione observentur; regressui autem certum temporis spatium est præfinitum; Moniali denique interdendum, ne monasticum exuat habitum, ad hoc, ut se ubiquè Monialem esse meminerit.

XXXI. De morbis tandem disserendum superest. Percurrentibus itaque tum Decretalem Bonifacii VIII. tum memoratam S. Pii V. Constitutionem, tum denique quiddam tradunt Auctores Pianam Constitutionem interpretantes, eamque etiam ultra casus in

ip-

ipsa recensitos benignius protendentes, ac seposito semper irruentium undique flammaram incendio, quod cum monasterium vastet, januas quoque pandit, ut inde aufugentes Moniales vitam servare possint; satis constat, omnia redigi ad illud morborum genus, quorum contagione aliae quoque Moniales infici possent, si ægrotæ Monialis in monasterio detineretur, ibique curaretur. Loquitur quidem Piana Constitutio de peste, & epidemia; at id minimè accipiendum de peste, ac epidemia, quæ urbem, in qua monasterium situm est, invaserit; hoc quippe casu magis consultum erit Monialibus, dum monasterii sepius inclusæ, à reliquorum consortio, atque ita à contrahendo sævientis morbi veneno fient remotiores, quam si ad consanguineorum domos transferrentur; sed intelligendum est de peste, atque epidemia, quæ monasterium ipsum aggressa, unam, alteramve Monialem corripuerit; quemadmodum rectè animadvertit Congregatio Episcoporum, & Regularium in litteris ad Archiepiscopum Avenionensem datis 20. Septembris 1720. cum timeretur, ne ea urbs teterrimum pestis infortunium subiret. Hoc autem re adducta, præter studium ab Episcopis adhibendum in exquirenda à medicis tum morbi qualitate, tum periculo, ne alia bene valentes inficiantur, investigandum insuper est, num adsit in monasterio segregatus aliquis locus, quo detineri valeat Monialis morbo correpta, num possit in praxim redigi, ut in monasterium inducantur seculares famulæ, quæ ægrotanti inserviant absque eo quod cum cæteris Monialibus versari debeant; quatenus verò monasterium hoc destituatur commodo, num illud invenire liceat in alio monasterio vel religiosa Oblatarum domo; semper

enim longius evitantur pericula, dum Monialis in proprio detinetur monasterio, vel ad aliud transferretur, quam si secularibus personis, quantumvis arcto consanguinitatis vinculo juncti, concedatur. Si autem neutro ex præindicatis modis ægrotanti Moniali consuli possit, nil aliud est reliquum, quam ut, adhibitis superius expressis cautionibus, Monialibus consanguineorum fidei & curæ committatur. Assiduus rerum usus nos edocuit, quam arduum sit omnes omnino fraudes detegere, ac declinari; cum medici faciliores, quam par est, se se præbeant in testificationibus subscribendis; Moniales verò vel maximè exoptent, ut tollantur incommoda, quæ sibi, ac universo monasterio ab ægrotante Sorore afferuntur; consanguinei denique ut plurimum proniores sint ad Monialem suis ædibus excipiendam. At hæc non efficiunt, quin omnia tentanda sint, ut adhibita fallaces artes eludantur. Quò autem severior adhibebitur trutina, eò infrequentiores erunt postulationes ad extorquendam facultatem discedendi è monasterio; siquidem experientia perspectissimum est, concedendi facilitatem, petendi facilitati & audaciæ aditum patefacere.

CAPUT XIII.

De postulatis, quæ in relatione status Ecclesiæ ab Episcopis proponi solent; & primò de iis, quæ ad ipsos Episcopos spectant, quatenus in Ordinem Episcopalem ingressi sunt, Ecclesiæque regimen susceperunt.

Quoniam de iis, quæ in subsequentibus Instructionis capitibus, sexto nimirum, septimo, & octavo, continentur, plura jam hoc ipso in Opere, prout occasio tulit, attingimus;

mus; ne ea, quæ superius dicta sunt, repetamus, transeundum nobis esse censemus ad illa, quæ exponenda suadet nonum, & ultimum ejusdem Instructionis caput; quo scilicet invitantur Episcopi, ut si quæ habent postulata, sibi, suarumque Ecclesiarum regimini opportuna, proponant, promptamque sibi opem, vel saltem consilium, ab Apostolica Sede, & ab ipsa Congregatione Concilii expectare jubentur. Cum autem animadvertum à Nobis fuerit, quædam interdem postulata ab Episcopis proponi, quæ propriam ipsorum personam respiciunt; ab his initium ducentes, in præsentem capite agemus de iis, quæ spectant ad ipsos Episcopos in Ordinem Episcopalem ingredientibus, suarumque Ecclesiarum regimen suscipientes; ut deinde gradum faciamus ad ea, quæ ipsis in Episcopatus administratione versantibus occurrunt, ac demùm ad alia, quæ Pastoralis oneris dimissionem, aliquandò ipsis necessariam, optatamque concernunt.

II. Episcopus quidam in relatione status suæ Ecclesiæ obortum sibi exposuit dubium de propriæ Ordinationis validitate, propterea quod consecratus fuisset ab uno Episcopo, altero tantum seculari Presbytero assistente; cum cæteroquin per Litteras Apostolicas dispensatum cum eo fuisset, ut consecrari quidem posset ab uno tantum Episcopo, sed assistentibus illi duobus Sacerdotibus in dignitate Ecclesiastica constitutis.

III. Plures hæc de re sententiam suam rogati fuerunt; inter quos Nos ipsi, cum in minoribus constituti munere Secretarii Congregationis Concilii fungeremur; quare sequentes animadversiones à Nobis tunc exhibitæ fuerunt:

IV. Primò videlicet animadverti-

mus, circa quæstionem, an Episcopi Consecratio, ab uno tantum Episcopo peracta, nulla sit, an tantummodo illicita, tres circumferri Auctorum sententias. Quarum altera est pro nullitate; eamque tuentur Morinus *de Sacram. Ordinatis. part. 3. exercit. 4. c. 2.* Tournely *de Sacram. Ordinis, impressionis Parisiensis anni 1729. pag. 453.* Altera nullam itidem irritamque asserit ejusmodi Ordinationem, nisi Pontificio indulo, seu dispensatione concessum fuerit, ut eadem ab uno tantum Episcopo perageretur; huicque opinioni adhæret Piette *part. 6. suarum Theologicarum Quæstionum de Sacram. Ordinis quæst. 13. §. 1. & 2.* Tertia denique propugnat, quamvis juxta disciplinam à sacris canonibus præscriptam, Episcopalis Ordinatio ab uno Episcopo, aliis duobus Episcopis ei assistentibus, sit peragenda, ut legitur in *Can. Episcopi, & Can. Episcopum, dist. 15. & Can. Porro, dist. 66.* tamen, si ab uno Episcopo habeatur, reliquis duobus nec accitis, nec presentibus, nec cooperantibus, ratam esse & validam, quantumvis illicitam; siquidem plures in sacra antiquitate occurrunt Antiquitum Ordinationes ab uno tantum Episcopo peractæ, quæ redarguuntur quidem uti illicitæ, sed minimè rejiciuntur ut irritæ ac nullæ; neque verò uspiam legitur, Episcopum, ab uno Antistite consecratum, jussum fuisse Consecrationis munus iteratò recipere ab Episcopo, cui alii duo Episcopi cooperarentur. Videri hæc de re possunt Thomassinus *de vet. & nov. Eccles. disciplin. part. 2. lib. 2. cap. 12. per tot. & præcipuè n. 1.* Cabassutius *in notitia Eccles. sæculi IV. in notis ad n. 4. Nicænum, Christianus Lupus ad Concilia Generalia, & Provincialia tom. 1. prioris editionis pag. 29. & pag. 33. Hallier de sacr. Ordinationib. part. 2. sect.*